

Вікторія СІКОРАКА,

orcid.org/0000-0002-4021-4746

*аспірант кафедри загального мовознавства, класичної філології та неоелліністики
Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна) vsikorka816@gmail.com*

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ТЕРОРИЗМ ЗА МАТЕРІАЛАМИ АСОЦІАТИВНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Статтю присвячено аналізу питання вербалізації концепту ТЕРОРИЗМ за матеріалами проведеного вільного асоціативного експерименту з представниками української лінгвокультури. Психолінгвістичні методи дослідження мовної свідомості набувають особливої актуальності на початку ХХІ століття. Застосування психолінгвістичних технік дозволяє отримати знання про специфіку свідомості, образу мовної картини світу. Асоціативний експеримент належить до найбільш розвинених і актуальних методів дослідження мовної свідомості людини, його ефективність полягає в тому, що він відтворює уявлення, пов'язані із власним досвідом людини, які слугують матеріалом для побудови асоціативних полів певних понять, реконструкції фрагментів соціальної реальності. У статті охарактеризовано види й особливості проведення асоціативного експерименту. З метою отримання найбільш об'єктивних, на нашу думку, результатів було застосовано методику вільного асоціативного експерименту шляхом надання респондентам карток асоціативного експерименту. У картках подано 20 слів-стимулів та запропоновано учасникам асоціативного експерименту подати першу вербальну реакцію, яка спаде їм на думку. На матеріалі результатів асоціативного експерименту, проведеного з представниками української лінгвокультури, сформовано асоціативне поле концепту ТЕРОРИЗМ, охарактеризовано його структуру, частотність слів-реакцій, а також структуру його деяких окремих субконцептів (КІБЕР-ТЕРОРИЗМ, ТЕРАКТ, ТЕРОРИСТ, ТЕРОРИСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ, СМЕРТНИК). У ході асоціативного експерименту отримані вербальні реакції на слова-стимули проаналізовано за когнітивним, прагматичним, лексико-семантичним та морфологічним принципами, а також сформовано зони «семантичних гештальтів».

Ключові слова: *концепт, асоціативний експеримент, слово-стимул, слово-реакція.*

Victoria SIKORAKA,

orcid.org/0000-0002-4021-4746

*PhD-student at the Department of General Linguistics, Classical Philology and Neohellenistics
Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Kyiv, Ukraine) vsikorka816@gmail.com*

VERBALISATION OF CONCEPT TERRORISM BASED ON MATERIALS OF THE ASSOCIATIVE EXPERIMENT

The article is devoted to the analysis of the issue of verbalization of the concept of TERRORISM on the basis of free associative experiment with representatives of Ukrainian linguistics. Psycholinguistic methods of studying linguistic consciousness become especially relevant at the beginning of the XXI century, the use of psycholinguistic techniques allows to gain knowledge about the specifics of consciousness and the image of the linguistic picture of the world. Associative experiment is one of the most developed and actual methods of studying human language consciousness, its effectiveness lies in the fact, that it reproduces ideas, related to human experience, which serve as material for constructing associative fields of certain concepts, reconstruction of fragments of social reality. The article describes the types and features of the associative experiment, in order to obtain the most objective, in our opinion, results, the method of free associative experiment was applied by providing respondents with cards of the associative experiment. The cards contain 20 stimulus words and invite the participants of the associative experiment to submit the first verbal reaction that comes to mind. The article considers the types and features of conducting an associative experiment. Based on the results of the associative experiment, conducted with representatives of Ukrainian linguistic culture, the associative field of the concept TERRORISM was formed, its structure was characterized, as well as the frequency of words-reactions, as well as the structure of some of its individual subconcepts (CYBERTERRORISM, TERRORIST ATTACK, TERRORIST ORGANIZATION, SUICIDE BOMBER). Obtained during the associative experiment verbal reactions were analyzed on the cognitive, pragmatic, lexical-semantic and morphological principles and the zones of semantic gestalts were formed and analyzes the structure of the concept of terrorism based on the materials of the associative experiment on cognitive, pragmatic, lexical-semantic and morphological principles.

Key words: *concept, associative experiment, word-stimulus, word-reaction.*

Постановка проблеми. Декілька останніх десятиліть стан безпеки у світі значно погіршився. До основних проблем, які сьогодні становлять загрозу для безпеки людства, належать збройні конфлікти, терористичні акти, екстремізм і сепаратизм, організована злочинність, загроза застосування зброї масового знищення, ведення гібридної війни тощо.

Зазначені види загроз міжнародній безпеці існували і раніше, проте у сучасну епоху глобалізації та розвитку системи масової комунікації висвітленню зазначених проблем приділяється значна увага у засобах масової інформації та глобальній мережі Інтернет, що сприяє швидкому поширенню відповідної інформації.

На початку XXI століття особливо актуальними методами дослідження в лінгвістиці стають психолінгвістичні. Насамперед така тенденція зумовлена, зокрема, необхідністю дослідження свідомості людини в її мовних проявах. Застосування психолінгвістичних технік дозволяє виявити зв'язки мовних одиниць у свідомості окремих індивідів, особливості їх ідентифікації, а отримані за результатами їх застосування матеріали відображають універсальні когнітивні структури та індивідуальні ментальні особливості реципієнтів, що виявляються у значеннях, які вони вкладають в те чи інше поняття. Психолінгвістичні методики відтак дозволяють отримати знання про специфіку свідомості (національної, професійної, етнічної), образу мовної картини світу.

Одним із найбільш актуальних і розвинених методів дослідження мовної свідомості є асоціативний експеримент, який досить широко використовується у різних галузях науки. Ефективність його виявляється у тому, що він відтворює уявлення, пов'язані із власним досвідом людини, які слугують матеріалом для побудови асоціативних полів певних понять, реконструкції фрагментів соціальної реальності.

Аналіз досліджень. В. В. Морковкін вважає, що асоціації є одними із основних механізмів пам'яті та можуть бути названі природними класифікаторами понятійного змісту лексики мови. Уявлення та поняття, якими оперує людська пам'ять, пов'язані між собою. Цей зв'язок ґрунтується на попередньому досвіді людини і врешті-решт з більшою чи меншою точністю відтворює залежність між явищами реального світу. За певних умов поживлення одного уявлення чи поняття супроводжується поживленням інших, які з ними співвідносяться. Це явище отримало назву «асоціації» (термін запропонований у XVIII столітті Локком) (Морковкін, 1970: 44–45).

О. О. Леонт'єв своєю чергою вважає, що асоціативний експеримент є методом, який дозволяє

найбільш активно розкрити «культурну» специфіку словникових одиниць, другорядні (сторонні), безпосередньо не релевантні для узагальнення семантичні зв'язки, які має це слово, його семантичні «обертони» (Залевская, 2016: 126).

На думку О. О. Залевської, результати проведення асоціативного експерименту можуть стати корисним джерелом інформації про ступінь актуальності лексико-семантичних варіантів одного і того самого слова для групи людей, які беруть участь у цьому експерименті (Залевская, 2005: 92). До того ж отримані в ході певного асоціативного експерименту вербальні реакції можуть слугувати передумовою для уточнення, доповнення чи коригування тлумачення заданого слова-стимулу.

Традиційно розрізняють три види асоціативного експерименту: вільний, спрямований та ланцюговий. Вільний вид передбачає відсутність будь-яких обмежень для респондента та надання найперших реакцій на слово-стимул. Спрямований – характеризується певними обмеженнями, наприклад, надання асоціацій певного граматичного чи семантичного класу. Ланцюговий асоціативний експеримент полягає в необхідності надання одразу кількох реакцій на слово-стимул, недоліком якого є можливість утворення послідовної залежності між наступними словами.

На думку Д. Г. Виговської, спрямований асоціативний експеримент не надає достатньо свободи у процесі асоціювання, а скоріше спонукає респондентів реагувати згідно з дослідницьким завданням (Выговская, 2014: 1159). Ю. І. Алферова зазначає, що інколи асоціативні ланцюгові експерименти називають експериментами з реакцією, що «продовжується» (Алферова, 2005: 46; Горошко, 2005: 54; Леонт'єв, 1977: 18), тобто реакція надається не безпосередньо на подане слово-стимул, а на кожен попередній із реакцій.

О. І. Горошко зазначає, що метод вільного асоціативного експерименту полягає у необхідності надання респондентом слова (реакції), що спало йому на думку найпершим у відповідь на слово-стимул (Горошко, 2008: 6). Це співвідноситься з твердженням О. О. Леонт'єва, що слово «записане» в пам'яті у формі пошуку цього слова, тобто у вигляді ієрархії семантичних ознак. Сам пошук відбувається як асоціативний процес, тому семантичні ознаки слів знаходяться серед асоціацій використання. Таким чином, чим сильнішою є асоціація, тим легше вона спливає в пам'яті та є більш семантизованим для респондента, і навпаки – чим слабшою є асоціація, тим складніше її відшукати в пам'яті й тим сильніша конотація (Тараненко, 2014: 82).

Враховуючи зазначені гіпотези, для отримання найбільш об'єктивних результатів у ході нашого

дослідження вважаємо за доцільне застосовувати методику вільного асоціативного експерименту.

Мета дослідження – вербалізація концепту *ТЕРОРИЗМ* із використанням методики вільного асоціативного експерименту.

Виклад основного матеріалу. Респондентами для проведення асоціативного експерименту були 82 студенти, 15 курсантів (1 курс, майбутній фах – перекладачі) Київського національного університету імені Тараса Шевченка (вік – від 18 до 30 років) та 20 діючих офіцерів (вік – від 26 до 52 років).

Умови проведення експерименту. Респондентам було запропоновано картки асоціативного експерименту, за умовами якого необхідно було подати спонтанну словесну реакцію (або декілька, але не більше п'яти) на кожне зі слів-стимулів окремо у відповідному рядку, не обмежуючись жодними умовами.

Загалом у ході проведення асоціативного експерименту реципієнтами було подано реакції на 20 слів-стимулів. Варто також зазначити, що макроконцепт *ТЕРОРИЗМ* є дворівневим, тобто кожне зі згаданих вище 20-и слів-стимулів є свого роду концептом або субконцептом та може виступати ядром певного семантичного поля.

У ході асоціативного експерименту було проаналізовано макроконцепт *ТЕРОРИЗМ*, структуру асоціативних полів слів-стимулів в українській мові, частотність реакцій, семантику слів-стимулів та слів-реакцій.

З метою проведення повного та об'єктивного аналізу результатів нашого асоціативного експерименту дослідження вважаємо за доцільне розглядати їх за такими рівнями:

– когнітивний рівень асоціативного поля – об'єднує одиниці зберігання знань та оперування ними, відображає мовну картину світу та репрезентує відношення «мова і людина», оскільки знань без їх носія не існує (Новикова, 1998: 20–1);

– морфологічний рівень – структура поля проявляється в словозмінних та словотворчих відношеннях між реакцією та стимулом;

– прагматичний рівень – оцінно-емоційний аспект, що відображає оцінку реакцію, яку подає носій мови на слово-стимул; визначає відношення «людина – дійсність»;

– лексико-синтаксичний рівень – містить категоріальні, синонімічні, антонімічні, гіперонімічні та гіпонімічні відношення, а також парадигматичні та синтагматичні реакції, які складають підпорядковані сполучення (кров – червона, організація – антитерористична, міст – спалювати, літак – підірвати). Прагматичними є слова-реакції того самого граматичного класу, що й слова-стимули, синтагматичними – вербальні реакції іншого граматичного класу, ніж слова-стимули.

Обговорення отриманих результатів. Результатами проведеного асоціативного експерименту стали 146 реакцій на слово-стимул *ТЕРОРИЗМ*. Аналіз матеріалів експерименту свідчить про те, що 138 із поданих реакцій є простими словами, 12 – словосполученнями та 2 – реченнями.

Реакції *насилля (5), насильство (4), злочин (9), смерть (17), страх (12), вбивство (7), ненависть (2)* мають негативне забарвлення, *скупчення, кров, люди* – нейтральні, позитивної конотації серед реакцій на слово-стимул *ТЕРОРИЗМ* не виявлено.

Аналіз поданих респондентами вербальних реакцій свідчить про наявність кількох груп у структурі наданих асоціацій на слово-стимул *ТЕРОРИЗМ*, зокрема, *терористичні організації, терористичні акти, персоналії, прояви тероризму, оснащення*.

Асоціативне поле *ТЕРОРИЗМ*

Ядро асоціативного поля *ТЕРОРИЗМ* формують такі одиниці, як *смерть (19), страх (12), вибух (10), злочин (9), насилля (5), вбивство (5), жертви (5), бомба (4), насильство (4)*.

На **периферії** знаходяться такі лексеми, як *атака (3), бандитизм (2), безвихідь (2), біль (2), вежі-близнюки (2), вибухи (2), жорстокість (3), небезпека (2), ненависть (2), смерті (2), теракт (2), шантаж (2)*.

Одиничні реакції: 57.

Розглянемо отримані матеріали за виділеними вище рівнями.

1. Когнітивний рівень

антропоніми – Усама бен Ладен (1); власні назви – Аль-Каїда (2); релігійні – ісламізм (1), мусульмани (1); топоніми – Афганістан (1), Сирія (1), Схід України (1), африканські країни (1).

2. Морфологічний рівень

тероризм – теракт (2) – теракти (1), терористична (операція; 1) – антитерористична (операція; 1), бандит (1) – бандитизм (2), граната (1) – гранати (1), злочин (5) – злочинність (1), насилля (5) – насильство (4), смерть (17) – смерті (2) – смертники (1).

3. Прагматичний рівень

Зони гештальтів	К-сть
Дії	54
Емоції та відчуття	20
Смерть	20
Об'єкти терористичної діяльності	8
Знаряддя та спорядження	7
Суб'єкти терористичної діяльності	6
Місце	5
Час	2
Віра	2
Колір	1
Кров	1

4. Лексико-синтаксичний рівень

парадигматичні реакції – 18 (27%);

синтагматичні реакції – 9 (13%);

антоніми – терористична організація – антите-
рористична організація (контекстуальні) (6%);

синоніми – атака (3) – напад (2), погрози (1) –
шантаж (2), горе (1) – нещастя (1), маніпуляція (1) –
шахрайство (16%);

родо-видові відношення – терористична орга-
нізація – Аль-Каїда, спорядження – бомба, гра-
ната, зброя (5%).

Асоціативне мікрополе КІБЕРТЕРОРИЗМ

Ядро асоціативного поля КІБЕРТЕРОРИЗМ
формує такі одиниці, як Інтернет (14), хакер (9),
комп'ютер (8), взлом (6), атака (5), шахрайство
(4), шантаж (4), залякування (4).

На **периферії** знаходяться такі лексеми, як
вірус (3), вторгнення (3), інформація (3), кібера-
така (2), код (2), небезпека (2), технології (2).

Одиничні реакції, отримані за результатами
асоціативного експерименту: 70.

1. Когнітивний рівень

антропоніми: Едвард Сноуден; власні назви:
«Приватбанк».

2. Морфологічний рівень

викрадення (2) – крадіжка (1), атака (5) –
кібератака (2), хакер (4) – хакери (5) – хакінг (1),
шантаж (4) – шантажування (1).

3. Прагматичний рівень

Зони гештальтів	К-сть
Дії	69
Інтернет	19
Суб'єкти терористичної діяльності	13
Комп'ютер	11
Технології	7
Характеристики дій	6
Незаконність	6
Емоції та відчуття	5
Об'єкти терористичної діяльності	4
Небезпека	4
Маніпуляція	3
Гроші	2
Зло	1

4. Лексико-синтаксичний рівень

парадигматичні реакції – 112 (81%);

синтагматичні реакції – 26 (19%);

антоніми – не представлені;

синоніми – атака (5) – напад (1), шахрайство (4) –
маніпуляція (1) – вплив (1);

родо-видові відношення – не представлені.

Асоціативне мікрополе ТЕРОРИСТ

Ядро асоціативного поля ТЕРОРИСТ форму-
ють такі одиниці, як вбивця (16), злочинець (12),
зłodий (5), балаклава (4), зброя (4).

На **периферії** знаходяться такі лексеми, як
нападник (3), страх (3), агресор (2), бандит (2),
ворог (2), жорстокість (2), заручники (2), смерт-
ник (2), насилля (2), метро (2), мусульмани (3),
чоловік (2), смерть (2).

Одиничні реакції на слово-стимул представ-
лені такими словами та словосполученнями: 58.

1. Когнітивний рівень

антропоніми: Рамі Абдуль Карим Хасун; власні
назви: нарінко тип 56, коктейль Молотова; топо-
німи: Саракіб (Сирія); релігійніми: мусульмани (2).

2. Морфологічний рівень

вбивця (16) – вбивство (1) – убивця (1); зло (1) –
злість (1) – зłodий (5) – зловмисник (1) – злочинець (12);
бандит (2) – бандити; смерть (2) – смерт-
ник (2); насилля (2) – насильник (1); бомба (1) –
бомбіст (1); вибух (1) – вибухівка (1); зброя (4) –
озброєння (1).

3. Прагматичний рівень

Зони гештальтів	К-сть
Суб'єкти терористичної діяльності	86
Знаряддя та оснащення	16
Об'єкти терористичної діяльності	8
Характеристики	8
Зло	4
Психіка	4
Небезпека	4
Дії	3
Місце	3
Емоції та відчуття	3
Смерть	2
Мета	2

4. Лексико-синтаксичний рівень

парадигматичні реакції – 116 (91%);

синтагматичні реакції – 12 (9%);

антоніми – не представлені;

синоніми – зброя (4) – озброєння (1); зłodий (5) –
злочинець (4) – зловмисник (1); смертник (2) –
самогубець (1); агресор (2) – нападник (3) – загарб-
ник (1); балаклава (4) – маска (1); загарбник (1) –
ворог (1) – чужинець (1); родо-видові відношення:
зброя (4) – автомат (1), нарінко тип 56 (1),
ніж (1); озброєння – граната (1), бомба (1).

Асоціативне мікрополе ТЕРАКТ

Ядро асоціативного поля ТЕРОРИСТ фор-
мують такі одиниці, як вибух (15), вбивство (7),
смерть (7), страх (6), злочин (6), небезпека (5),
жертви (4), заручники (4), напад (4).

На **периферії** знаходяться такі лексеми та слово-
сполучення, як жах (3), вежі-близнюки (4), горе (3),
зброя (3), масове вбивство (3), план (3), Беслан (2),
біль (2), загроза (2), операція нападу (2), підри-
в (2), скупчення людей (2), страждання (2).

Одиничні реакції: 57.

1. Когнітивний рівень

антропоніми: не представлені; топоніми: (2001) Нью-Йорк (1), Беслан (2), Донбас (1), Норд-Ост (1); власні назви: вежі-близнюки (2), бапти-близнюки (2).

2. Морфологічний рівень

вибух (15) – вибухи (1); жах (3) – жахливі (діяння); страх (6) – страшно (1); зло (1) – злочин (6); терор (1) – тероризм (1) – терорист (1); насилля (1) – насильство (1); план (3) – спланована/ий (подія/злочин).

3. Прагматичний рівень

Зони гештальтів	К-сть
Вибух	18
Емоції та відчуття	17
Дії	10
Смерть	8
Місце	6
Результати/наслідки	6
Небезпека	6
Характеристики дій	5
Об'єкти терористичної діяльності	5
Знаряддя та оснащення	3
Наговп	3
Зло	1
Мотивація/ідея	1
Кров	1
Віра	1
Час	1

4. Лексико-синтаксичний рівень

парадигматичні реакції – 133 (90%); синтагматичні реакції – 15 (10%); антоніми – не представлені; синоніми – напад (4) – атака (1); жах (3) – страх (6); наговп – скупчення (людей).

родо-видові відношення – не представлені.

Асоціативне мікрополе ТЕРОРИСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Ядро асоціативного поля ТЕРОРИСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ формують такі одиниці, як ІДІЛ (8), ISIS (1), Ісламська Держава (1), загроза (4), смерть (5), тероризм (4).

На **периферії** знаходяться такі вербальні реакції, як Аль-Каїда (3), небезпека (3), біль (2), жорстокість (2), зло (2), іслам (2), злочинне угруповання (2), злочинність (2), злочинці (2), насилля (2), теракт (2), страх (2).

Одиничні реакції на слово-стимул: 78.

1. Когнітивний рівень

антропоніми: не представлені; власні назви: ІДІЛ (8), ISIS (1), Ісламська Держава (1), Аль-Каїда (3), «Армія Південного Сходу» (1), АТО (1), ДНР (1), ЛНР (1), Ку-клус-Клан (1), Талібан (1); топоніми: Ізраїль; релігійні: іслам (2), ісламісти (1), мусульмани (1).

2. Морфологічний рівень

бандити (1) – бандитизм (1); вибух (1) – вибухи (1); ворог (1) – вороги (1) – ворожість (1); зло (2) – злочинність (2) – злочинці (2) – злочинне угруповання (2) – зlodії (1) – злочин (1); насилля (1) – насильство (1); план (1) – спланованість (1); терор (1) – терористи (1); група (1) – угруповання (1).

3. Прагматичний рівень

Зони гештальтів	К-сть
Суб'єкти терористичної діяльності	16
Характеристики дій	10
Дії	9
Загроза	8
Емоції та відчуття	6
Смерть	5
Зло	4
Методи протидії	3
Незаконність	3
Віра	3
Розум	1

4. Лексико-синтаксичний рівень

парадигматичні реакції – 94 (76%); синтагматичні реакції – 30 (24%); антоніми – не представлені; синоніми – ІДІЛ – ISIS – Ісламська держава; насилля (1) – насильство (1); страх (2) – жах (1); зlodії (1) – бандити (1); група (1) – угруповання (1); родо-видові відношення – терористична організація – ІДІЛ (8), ISIS (1), Ісламська Держава (1), Аль-Каїда (3), «Армія Південного Сходу» (1), Ку-клус-Клан (1), Талібан (1).

Асоціативне мікрополе СМЕРТНИК

Ядро асоціативного поля СМЕРТНИК формують такі одиниці, як: вибухівка (4), безвихідь (4), терорист (4), смерть (4), самогубець (4), самовбивця (3).

На **периферії** знаходяться такі вербальні реакції, як вбивця (2), бовдур (2), безнадія (2), кров (2), камікадзе (3), жертва (3), фанатик (2), страта (3), труна (2), самопожертва (2), масове вбивство (3).

Одиничні реакції на слово-стимул: 73.

1. Когнітивний рівень

антропоніми – Джон Коффі (к/ф «Зелена миля»); власні назви – «Зелена миля»; «Панцер-фауст»; Toyota Hilux; камікадзе; топоніми: Ірак.

2. Морфологічний рівень

вибух (1) – вибухівка (4); вбивця (2) – самовбивця (3) – вбивство; безвихідь (4) – безвихідне (положення); жертва (3) – жертви; смерть (4) – мертвець (1); страта (3) – страчені (люди); фанатик (2) – фанатизм (1); відчай (1) – відчайдух (1) – відчайдушний (1).

3. Прагматичний рівень

Зони гештальтів	К-сть
Суб'єкти терористичної діяльності	19
Емоції та відчуття	12
Смерть	7
Знаряддя	7
Характеристики дій	5
Мотивація	4
Результати	4
Місце	4
Дії	4
Релігія	2
Колір	2
Психіка	1

4. Лексико-синтаксичний рівень парадигматичні реакції – 97 (80%); синтагматичні реакції – 25 (20%); синоніми – *горе* (1) – *нещастя* (1); *вибухівка* (4) – *динаміт* (1); *безвихідь* (4) – *відчай* (1); *самовбивця* (3) – *самогубець* (4); *смертник* (1) – *камікадзе* (3); родо-видові відношення – *хвороба* – *чума*, *психологічні вади*.

Висновки. Отже, у ході здійсненого дослідження укладено асоціативне поле слова-стимулу ТЕРОРИЗМ за матеріалами вільного асоціативного експерименту, охарактеризовано його структуру та структуру асоціативних полів деяких

окремих субконцептів, зокрема таких, як КІБЕРТЕРОРИЗМ, ТЕРАКТ, ТЕРОРИСТ, ТЕРОРИСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ, СМЕРТНИК, частотність слововживань реакцій та їх семантику, лексико-синтаксичні відношення в структурі зазначених асоціативних полів, а також проаналізовано реакції за оцінно-емоційним принципом.

Подання респондентами значної кількості антропонімічних та топонімічних реакцій може свідчити про те, що вказані поняття є досить актуалізованими в мовній свідомості українців. Наявність великої кількості словотвірних відношень у структурі асоціативних полів слів-стимулів свідчить про те, що морфологічний рівень є досить сформованим і легко актуалізується в експерименті.

За результатами формування зон семантичних гештальтів асоціативних полів з'ясовано, що найбільшими за кількістю є зони «Дії» асоціативних полів ТЕРОРІЗМ (54) і КІБЕРТЕРОРИЗМ (69). Для асоціативних полів СМЕРТНИК, ТЕРОРИСТИЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ та ТЕРОРИСТ найчисельнішими є зони гештальтів «Суб'єкти терористичної діяльності», представлені відповідно 19, 16 і 86 реакціями. Значна кількість реакцій у асоціативних полях об'єднані також у гештальтну зону «Емоції та відчуття»: СМЕРТНИК – 12, ТЕРОРИЗМ – 20, ТЕРАКТ – 17.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Алферова Ю. И. Профессионально-маркированные компоненты языкового сознания : дис. канд. филол. Наук : 10.02.19. Омск, 2005. 219 с.
- Выговская Д. Г. Ассоциативный эксперимент как один из методов в психолингвистике. *Наука ЮУрГУ. Секции социально-гуманитарных наук : материалы 66-й науч. конф.* Челябинск : Издательский центр ЮУрГУ, 2014. С. 1157–1164.
- Горошко Е. И. Проблемы проведения свободного ассоциативного эксперимента. *Известия Волгоградского государственного университета.* Волгоград, 2005. № 7. С. 53–61.
- Горошко Е. И. Психолингвистика Интернет-коммуникации. *Вопросы психолингвистики.* Москва, 2008. Вып. 7. С. 5–11.
- Залевская А. А. А. А. Леонтьев и теория значения слова. *Вопросы психолингвистики.* Москва, 2016. Вып. 1. С. 122 – 129.
- Залевская А. А. Психолингвистические исследования. Слово. Текст : Избранные труды. Москва : Гнозис, 2005. 543 с.
- Леонтьев А. А. Словарь ассоциативных норм русского языка (САНРЯ)/ Под ред. А. А. Леонтьева. Москва : Изд-во МГУ, 1977, 192 с.
- Морковкин В. В. Идеографические словари. Москва : Издательство Московского университета, 1970. 72 с.
- Новикова А. М. «Семантический гештальт» в структуре ассоциативного поля. ИНИОН РАН. Деп. М., 1998. № 53741. С. 4–30.
- Тараненко К. В. Асоціативний експеримент як метод дослідження прагматики антонімії української мови. Дослідження з лексикології і граматики української мови. Дніпро, 2014. Вип. 15. С. 79–87.

REFERENCES

- Alferova Ju. I. Professional'no-markirovannye komponenty jazykovogo soznaniya [Professionally marked components of language consciousness]. Dis. kand. filol. nauk: 10.02.19 Oms. 2005, 219 p. [In Russian].
- Vygovskaja D. G. Associativnyj eksperiment kak odin iz metodov v psiholingvistike [Associative experiment as one of the methods in psycholinguistics]. *Nauka JuUrGU. Sekcii social'no-gumanitarnyh nauk: materialy 66-j nauch. konf.*, 2014. pp. 1157–1164 [In Russian].
- Goroshko E. I. Problemy provedeniya svobodnogo asociativnogo eksperimenta [Problems of conducting a free associative experiment]. *Izvestija Volgogradskogo gosudarstvennogo universiteta.* Nr 7, 2005, pp 53 – 61 [In Russian].

4. Goroshko E. I. Psiholingvistika Internet-kommunikacii [Psycholinguistics of Internet communication]. Voprosy psiholingvistiki. Nr 7, 2008, pp. 5–11 [In Russian].
5. Zalevskaja A. A. Psiholingvisticheskie issledovanija. Slovo. Tekst: Izbrannye trudy [Psycholinguistic research. Word. Text: Selected works]. M.: Gnozis, 2005. 543 p [In Russian].
6. Zalevskaja A. A. A. A. Leont'ev i teorija znachenija slova [A. A. Leontiev and the theory of word meaning]. Voprosy psiholingvistiki. Nr 1, 2016. pp 122–129 [In Russian].
7. Leont'ev A. A. Slovar' asociaciativnyh norm russkogo jazyka (SANRJa) [Dictionary of associative norms of the Russian language]. M.: Izd-vo MGU, 1977. 192 p. [In Russian].
8. Morkovkin V. V. Ideograficheskie slovari [Ideographic dictionaries]. Moskva: Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta, 1970. 72 p. [In Russian].
9. Novikova A. M. "Semanticheskij geshtal't" v strukture asociativnogo polja [Semantic gestalt in the structure of the associative field]. INION RAN. Dep. 53741. 1998. pp. 4–30 [In Russian].
10. Taranenko K. V. Asotsiatyvnyi eksperiment jak metod doslidzhennya prahmatyky antonimiyi ukrajins'koyi movy [Associative experiment as a method of studying the pragmatics of the antonymy of the Ukrainian language]. Doslidzhennya z leksykolohiyi i hramatyky ukrajins'koyi movy. Nr 15, 2014. pp. 79–87 [In Ukrainian].